

CABARAN DAN PROSPEK INDUSTRI HOTEL HALAL DI NEGARA MAJORITI MUSLIM DAN MINORITI MUSLIM: KES MALAYSIA DAN SINGAPURA

Siti Nur Husna Abd Rahman¹, Rafidah Mohd Azli² Nursafra Mohd Zhaffar³

¹ *Akademik Pengajian Islam Kontemporari (ACIS), UiTM Kampus Kuala Pilah*
2022416422@student.uitm.edu.my

² *Akademik Pengajian Islam Kontemporari (ACIS), UiTM Kampus Kuala Pilah*
rafidah2262@uitm.edu.my

³ *Akademik Pengajian Islam Kontemporari (ACIS), UiTM Kampus Rembau*
nursafra@uitm.edu.my

ABSTRAK

Artikel ini membincangkan cabaran dan prospek industri hotel halal di negara majoriti Muslim (Malaysia) dan minoriti Muslim (Singapura). Industri hotel halal merupakan sektor yang berkembang pesat dengan potensi besar dalam memenuhi keperluan pelancong Muslim yang semakin meningkat. Namun, terdapat pelbagai cabaran yang dihadapi oleh pengusaha hotel, termasuk isu pensijilan halal, pematuhan kepada standard syariah, dan persepsi umum terhadap perkhidmatan halal di kedua-dua negara. Dalam konteks Malaysia, negara majoriti Muslim, cabaran utama adalah memastikan kualiti dan kepercayaan terhadap pensijilan halal yang diiktiraf secara meluas. Di Singapura, negara minoriti Muslim, cabarannya termasuk memenuhi keperluan pasaran Muslim dalam persekitaran yang majoriti bukan Muslim, serta mewujudkan ekosistem perniagaan halal yang mantap. Artikel ini juga mengkaji peluang-peluang strategik untuk pertumbuhan industri ini dalam kedua-dua negara, termasuk peranan kerajaan, inovasi dalam perkhidmatan, dan kepentingan kesedaran awam terhadap konsep halal.

Kata Kunci: *Hotel halal, industri halal, cabaran, prospek, Malaysia, Singapura, pensijilan halal, pelancongan Muslim, negara majoriti Muslim, negara minoriti Muslim.*

ABSTRACT

This article discusses the challenges and prospects of the halal hotel industry in Muslim-majority (Malaysia) and Muslim-minority (Singapore) countries. The halal hotel industry is a rapidly growing sector with significant potential to cater to the increasing number of Muslim tourists. However, there are various challenges faced by hotel operators, including issues of halal

certification, compliance with Shariah standards, and the general perception of halal services in both countries. In Malaysia, a Muslim-majority country, the main challenge lies in ensuring quality and trust in widely recognized halal certification. In Singapore, a Muslim-minority country, the challenges include meeting the needs of the Muslim market within a predominantly non-Muslim environment and building a robust halal business ecosystem. This article also explores strategic opportunities for growth in the industry in both countries, including the role of government, innovations in service offerings, and the importance of public awareness of the halal concept.

Keywords: *Halal hotel, halal industry, challenges, prospects, Malaysia, Singapore, halal certification, Muslim tourism, Muslim-majority country, Muslim-minority country.*

1. PENGENALAN

Industri hotel halal telah mengalami pertumbuhan pesat dalam beberapa dekad kebelakangan ini, sejajar dengan peningkatan jumlah pelancong Muslim di peringkat global. Hotel halal merujuk kepada premis hospitaliti yang mematuhi garis panduan syariah, termasuk penyediaan makanan halal, perkhidmatan patuh syariah, serta persekitaran yang mematuhi etika Islam (Henderson, 2016). Menurut laporan dari Thomson Reuters (2019), sektor pelancongan halal global dijangka mencapai USD 274 bilion menjelang 2023, menunjukkan potensi besar bagi negara-negara yang ingin memanfaatkan industri ini.

Malaysia, sebagai negara majoriti Muslim, mempunyai kelebihan dalam membangunkan industri hotel halal. Dengan sokongan kerajaan melalui program Visit Malaysia, serta sistem pensijilan halal yang diiktiraf di peringkat antarabangsa, Malaysia berpotensi menjadi hab pelancongan halal dunia (JAKIM, 2020). Sebaliknya, Singapura, walaupun negara minoriti Muslim, menunjukkan minat yang semakin meningkat dalam memenuhi keperluan pelancong Muslim. Dengan inisiatif dari Lembaga Pelancongan Singapura (Singapore Tourism Board, 2021), hotel-hotel di negara ini mula menyesuaikan diri dengan kehendak pelancong Muslim yang semakin meningkat, walaupun terdapat cabaran dari segi peraturan halal dan persepsi umum tentang halal di kalangan pelancong antarabangsa (Shafaei & Mohamed, 2015).

Perbandingan antara Malaysia dan Singapura dalam pembangunan industri hotel halal menawarkan wawasan menarik tentang bagaimana negara dengan populasi majoriti dan minoriti Muslim menghadapi cabaran yang berbeza, sambil meraih manfaat daripada prospek pelancongan halal yang semakin berkembang. Kajian ini bertujuan untuk menganalisis cabaran dan prospek industri hotel halal di kedua-dua negara, dengan tumpuan kepada faktor-faktor yang menyumbang kepada kejayaan dan halangan dalam memenuhi keperluan pelancong Muslim global.

2. METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini menggunakan kaedah bahan bacaan untuk menganalisis cabaran dan prospek industri hotel halal di Malaysia dan Singapura. Pendekatan ini melibatkan pengumpulan dan analisis literatur yang relevan untuk memperoleh pemahaman yang mendalam mengenai topik kajian. Proses ini dimulakan dengan pengumpulan bahan bacaan dari pelbagai sumber seperti artikel jurnal, buku, laporan industri, dan dokumen rasmi yang berkaitan dengan industri hotel halal.

Pangkalan data akademik seperti Google Scholar, JSTOR, dan ProQuest digunakan untuk mencari dan memperoleh sumber yang diperlukan (Petticrew & Roberts, 2006).

Bahan bacaan dipilih berdasarkan kriteria kepentingan dan relevansi kepada industri hotel halal serta kualiti sumber. Hanya artikel dari jurnal yang disemak rakan sebaya, buku akademik, dan laporan industri yang diterbitkan oleh organisasi berwibawa dipilih untuk memastikan maklumat yang diperoleh adalah sahih dan berkualiti (Hart, 1998). Selain itu, sumber yang diterbitkan dalam tempoh 10 tahun terakhir diprioritaskan untuk memastikan data yang digunakan adalah terkini dan relevan dengan perkembangan terbaru dalam industri.

Setelah bahan bacaan dikumpulkan, analisis dilakukan menggunakan pendekatan analisis tematik. Proses ini melibatkan pengkodan maklumat dari pelbagai sumber untuk mengenal pasti tema-tema utama dan isu-isu yang berkaitan dengan cabaran dan prospek industri hotel halal. Temuan dari kajian literatur disintesis untuk memberikan pandangan yang komprehensif tentang topik kajian, dengan menilai kesamaan dan perbezaan dalam maklumat yang diperoleh (Braun & Clarke, 2006; Mays & Pope, 1995).

Untuk memastikan validiti dan keterujaan kajian, hanya maklumat yang sahih dan boleh dipercayai digunakan. Proses ini melibatkan penilaian kritikal terhadap kekuatan dan kelemahan setiap sumber untuk mengelakkan bias dalam sintesis maklumat (Gough, Oliver, & Thomas, 2017). Dengan pendekatan ini, kajian ini bertujuan untuk memberikan pemahaman yang holistik tentang cabaran dan prospek industri hotel halal di Malaysia dan Singapura berdasarkan kajian literatur yang ada.

3. KAJIAN LITERATUR

Latar Belakang Industri Hotel Halal

Industri halal global telah menyaksikan pertumbuhan pesat dalam beberapa tahun kebelakangan ini, dipacu oleh peningkatan populasi Muslim di seluruh dunia dan permintaan yang semakin meningkat terhadap produk dan perkhidmatan patuh syariah. Menurut laporan State of the Global Islamic Economy oleh Thomson Reuters (2020), perbelanjaan Muslim global dijangka mencapai USD 2.4 trilion menjelang 2024, dengan sektor pelancongan halal sebagai salah satu penyumbang utama kepada angka ini. Industri hotel halal, yang merupakan sebahagian daripada pelancongan halal, merangkumi perkhidmatan hospitaliti yang memenuhi keperluan Muslim, seperti makanan halal, kemudahan ibadah, dan perkhidmatan yang selaras dengan prinsip Islam (Razalli, Abdullah, & Yusoff, 2012).

Di Malaysia, industri hotel halal berkembang pesat selaras dengan status negara sebagai salah satu hab halal dunia. Dengan sokongan daripada Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM), yang memberikan pensijilan halal kepada hotel dan restoran, Malaysia telah berjaya menarik pelancong Muslim dari seluruh dunia (Henderson, 2016). Selain itu, inisiatif kerajaan seperti program "Visit Malaysia" yang menyasarkan pelancong Muslim turut membantu memperkukuhkan kedudukan Malaysia dalam industri pelancongan halal (JAKIM, 2020). Infrastruktur yang mesra Muslim, seperti kemudahan ibadah di hotel, serta makanan yang diiktiraf halal, menjadikan Malaysia destinasi yang ideal untuk pelancong Muslim (Shafaei & Mohamed,

2015).

Sebaliknya, Singapura, walaupun merupakan negara dengan populasi Muslim minoriti, turut menunjukkan minat yang tinggi dalam mempromosikan pelancongan halal. Lembaga Pelancongan Singapura (STB) telah melancarkan beberapa inisiatif untuk menarik pelancong Muslim, termasuk menyediakan panduan pelancongan Muslim dan meningkatkan kemudahan yang sesuai dengan keperluan Muslim di hotel-hotel terkemuka (Singapore Tourism Board, 2021). Walau bagaimanapun, Singapura menghadapi cabaran dalam pensijilan halal yang lebih ketat serta memastikan keseimbangan antara menarik pelancong Muslim dan mengekalkan daya tarikan kepada pelancong bukan Muslim (Battour & Ismail, 2016).

Perkembangan industri hotel halal di kedua-dua negara ini memperlihatkan pendekatan yang berbeza dalam memenuhi permintaan pelancong Muslim. Malaysia, sebagai negara majoriti Muslim, mempunyai asas yang kukuh dalam menyediakan perkhidmatan halal, manakala Singapura, sebagai negara minoriti Muslim, berusaha untuk menyesuaikan pasaran hospitaliti bagi memenuhi kehendak pelancong Muslim antarabangsa.

4. ANALISIS DAN PERBINCANGAN

Cabaran Industri Hotel Halal di Malaysia

Walaupun Malaysia diiktiraf sebagai salah satu hab utama bagi pelancongan dan industri halal, beberapa cabaran masih perlu diatasi untuk memperkukuhkan kedudukannya dalam industri hotel halal. Cabaran-cabaran ini berpunca daripada pelbagai faktor, termasuk kesedaran, pensijilan, dan persepsi antarabangsa.

- Kesedaran dan Pemahaman Industri

Walaupun Malaysia mempunyai majoriti penduduk Muslim, masih terdapat kekurangan kesedaran dan pemahaman mendalam dalam kalangan pengendali hotel mengenai keperluan sebenar untuk menyediakan perkhidmatan patuh syariah. Banyak hotel yang masih belum memenuhi sepenuhnya standard halal, khususnya dalam aspek pengurusan makanan, perkhidmatan hiburan, dan kemudahan ibadah (Henderson, 2016). Ini boleh menjejaskan keyakinan pelancong Muslim yang mengharapkan tahap pematuhan syariah yang tinggi semasa menginap di hotel.

- Proses Pensijilan Halal

Proses pensijilan halal di Malaysia dikendalikan oleh Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM), yang menetapkan piawaian ketat bagi memastikan perkhidmatan dan produk yang ditawarkan adalah mematuhi syariah. Walau bagaimanapun, proses ini boleh menjadi rumit dan memerlukan kos tambahan bagi hotel-hotel yang ingin mendapatkan pensijilan halal. Proses dokumentasi dan pemeriksaan yang menyeluruh boleh menyebabkan sesetengah hotel teragak-agak untuk memohon pensijilan halal, terutamanya jika mereka lebih menumpukan kepada pasaran pelancong bukan Muslim (Razalli et al., 2012).

- Persepsi Antarabangsa terhadap Hotel Halal

Salah satu cabaran terbesar yang dihadapi oleh hotel halal di Malaysia ialah bagaimana mengekalkan keseimbangan antara menarik pelancong Muslim dan bukan Muslim. Ada persepsi di kalangan pelancong antarabangsa bahawa hotel halal mungkin terlalu ketat dari segi peraturan, seperti larangan alkohol dan perkhidmatan yang lebih terhad (Battour & Ismail, 2016). Persepsi ini boleh menjejaskan minat pelancong bukan Muslim, yang menyumbang sebahagian besar kepada industri pelancongan Malaysia. Oleh itu, pengendali hotel perlu mencari cara untuk menawarkan pengalaman hospitaliti yang inklusif tanpa mengabaikan prinsip syariah.

- Kepelbagaian Keperluan Pelancong Muslim

Pelancong Muslim bukanlah kumpulan yang homogen. Mereka berasal dari latar belakang budaya yang berbeza dan mempunyai keperluan serta ekspektasi yang berbeza terhadap perkhidmatan hotel halal. Sebagai contoh, pelancong Muslim dari negara Timur Tengah mungkin mempunyai keperluan yang berbeza berbanding pelancong Muslim dari Asia Tenggara (Shafaei & Mohamed, 2015). Menyediakan perkhidmatan yang sesuai untuk semua segmen pelancong Muslim ini menjadi satu cabaran besar bagi hotel di Malaysia.

Cabaran Industri Hotel Halal di Singapura

Singapura, sebagai negara dengan populasi Muslim yang minoriti, menghadapi cabaran yang unik dalam membangunkan industri hotel halal. Walaupun terdapat usaha untuk menarik pelancong Muslim melalui promosi pelancongan halal, beberapa cabaran utama menghalang pertumbuhan industri ini dengan lebih pesat.

- Populasi Muslim yang Minoriti

Salah satu cabaran terbesar yang dihadapi oleh industri hotel halal di Singapura adalah saiz populasi Muslim yang kecil. Dengan hanya kira-kira 15% daripada penduduknya beragama Islam, hotel-hotel di Singapura mungkin kurang bermotivasi untuk melabur dalam pensijilan halal dan menyediakan kemudahan patuh syariah secara menyeluruh (Henderson, 2016). Ini berbeza dengan negara-negara majoriti Muslim seperti Malaysia, di mana permintaan domestik untuk hotel halal lebih tinggi. Kekurangan tekanan daripada pasaran domestik menyebabkan kurangnya keperluan mendesak bagi hotel-hotel di Singapura untuk menyesuaikan diri dengan keperluan Muslim.

- Pensijilan Halal yang Terhad

Di Singapura, pensijilan halal dikawal oleh Majlis Ugama Islam Singapura (MUIS). Walaupun standard pensijilan halal yang ditetapkan oleh MUIS diiktiraf, proses untuk mendapatkan pensijilan ini dianggap ketat dan memerlukan komitmen jangka panjang dari segi pengurusan operasi (Razalli et al., 2012). Hotel yang ingin mendapatkan pensijilan halal perlu menyesuaikan setiap aspek operasi mereka, termasuk penyediaan makanan, kebersihan, dan kemudahan awam, yang boleh menimbulkan cabaran besar, terutama bagi hotel-hotel yang sedia ada dan beroperasi dengan majoriti pelancong bukan Muslim.

- Kekangan Ruang dan Sumber

Singapura, sebagai sebuah negara pulau dengan ruang yang terhad, menghadapi cabaran fizikal dalam menyediakan kemudahan mesra Muslim seperti surau, kawasan kolam renang berasingan untuk lelaki dan wanita, serta restoran halal (Battour & Ismail, 2016). Cabaran ini diperburuk oleh tekanan untuk memaksimumkan penggunaan ruang di hotel, yang mungkin lebih mengutamakan kemudahan untuk pelancong antarabangsa berbanding memenuhi keperluan segmen Muslim.

- Persepsi Pelancong Antarabangsa

Seperti di Malaysia, hotel-hotel di Singapura juga berdepan cabaran dalam menangani persepsi pelancong bukan Muslim terhadap hotel halal. Pelancong antarabangsa mungkin menganggap hotel halal terlalu ketat atau kurang fleksibel, terutama dengan peraturan yang melarang alkohol atau mengasingkan perkhidmatan tertentu (Henderson, 2016). Ini mencipta dilema bagi pengendali hotel yang ingin mengekalkan tarikan mereka kepada semua pelancong sambil memenuhi keperluan pelancong Muslim.

- Kurangnya Kesedaran di Kalangan Pelancong

Walaupun Singapura semakin mempromosikan pelancongan halal, masih terdapat kekurangan kesedaran di kalangan pelancong Muslim tentang produk dan perkhidmatan halal yang ditawarkan. Menurut kajian oleh Singapore Tourism Board (2021), walaupun beberapa hotel telah menyediakan kemudahan patuh syariah, ramai pelancong Muslim masih kurang maklum tentang kewujudan hotel halal di Singapura. Ini menunjukkan keperluan untuk usaha pemasaran dan promosi yang lebih kuat dalam menjangkau pelancong Muslim global.

Prospek Industri Hotel Halal di Malaysia

Malaysia mempunyai potensi yang sangat besar dalam mengembangkan industri hotel halal berikutan beberapa faktor yang menyokong pertumbuhan sektor ini. Malaysia telah berjaya membangunkan ekosistem yang kondusif untuk pelancongan halal dan perkhidmatan hospitaliti patuh syariah, yang memberikan kelebihan kompetitif dalam industri ini.

- Permintaan Pelancong Muslim yang Meningkatkan

Salah satu faktor utama yang mendorong prospek industri hotel halal di Malaysia ialah peningkatan jumlah pelancong Muslim global. Menurut laporan oleh Thomson Reuters (2020), pasaran pelancongan halal dijangka mencapai USD 274 bilion menjelang 2023, dengan Malaysia menjadi salah satu destinasi utama. Dengan kekuatan pensijilan halal yang diiktiraf secara global dan penawaran produk halal yang meluas, Malaysia berada dalam kedudukan yang baik untuk menarik pelancong Muslim, terutamanya dari negara-negara Timur Tengah, Asia Selatan, dan Asia Tenggara (Razalli et al., 2012).

- **Infrastruktur dan Sokongan Kerajaan**

Kerajaan Malaysia memainkan peranan penting dalam menyokong pertumbuhan industri hotel halal melalui program dan dasar yang mempromosikan pelancongan halal. Inisiatif seperti Visit Malaysia dan sokongan daripada Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM) dalam pensijilan halal menyediakan asas yang kukuh bagi pertumbuhan industri ini (JAKIM, 2020). Tambahan pula, kemudahan mesra Muslim yang semakin meluas, seperti surau di tempat awam, hotel patuh syariah, dan restoran halal, meningkatkan daya tarikan Malaysia sebagai destinasi pilihan pelancong Muslim (Henderson, 2016).

- **Peluang di Pasaran Domestik dan Serantau**

Selain menarik pelancong antarabangsa, industri hotel halal di Malaysia juga berpotensi untuk terus berkembang melalui pasaran domestik. Sebagai negara dengan majoriti penduduk Muslim, permintaan tempatan terhadap hotel halal terus meningkat, terutamanya dalam kalangan keluarga dan pelancong tempatan yang mencari penginapan patuh syariah (Shafaei & Mohamed, 2015). Di samping itu, Malaysia juga boleh memanfaatkan kedudukannya di Asia Tenggara untuk menarik pelancong Muslim dari negara jiran seperti Indonesia dan Brunei.

- **Perkembangan Teknologi dan Inovasi**

Kemajuan teknologi juga menyediakan prospek yang cerah bagi industri hotel halal di Malaysia. Penggunaan teknologi seperti aplikasi tempahan hotel patuh syariah, panduan pelancongan halal digital, dan platform media sosial yang mempromosikan produk halal membantu meningkatkan visibiliti dan aksesibiliti hotel halal kepada pelancong global (Battour & Ismail, 2016). Dengan memanfaatkan teknologi ini, pengendali hotel di Malaysia dapat menarik lebih ramai pelancong Muslim yang semakin bergantung kepada teknologi dalam membuat pilihan percutian mereka.

- **Pensijilan Halal yang Diiktiraf Antarabangsa**

JAKIM telah lama diiktiraf sebagai salah satu badan pensijilan halal terkemuka di dunia. Kepercayaan terhadap sijil halal Malaysia membuka peluang besar untuk hotel di negara ini menarik pelancong Muslim dari pelbagai negara yang mempercayai piawaian halal yang ditetapkan. Ini memberi keyakinan kepada pelancong Muslim bahawa mereka boleh menikmati perkhidmatan yang benar-benar patuh syariah sepanjang penginapan mereka (Razalli et al., 2012).

Prospek Industri Hotel Halal di Singapura

Walaupun Singapura merupakan negara dengan populasi Muslim yang kecil, ia tetap berpotensi untuk menjadi pemain penting dalam industri hotel halal serantau, terutamanya melalui pendekatan strategik dan inovasi. Beberapa faktor utama menyokong prospek industri hotel halal di Singapura, termasuk usaha kerajaan, potensi pelancongan antarabangsa, serta inovasi teknologi dan pensijilan halal yang diiktiraf.

- Sokongan Kerajaan dan Pelan Strategik

Kerajaan Singapura, melalui Lembaga Pelancongan Singapura (STB), telah mengambil langkah proaktif dalam menarik pelancong Muslim melalui inisiatif pelancongan halal. Usaha-usaha ini termasuk penerbitan panduan pelancong Muslim, promosi hotel halal, serta kolaborasi dengan platform tempahan seperti HalalTrip dan Muslim Pro untuk menyediakan panduan hotel dan restoran halal (Singapore Tourism Board, 2021). Langkah ini menunjukkan komitmen Singapura dalam memanfaatkan pasaran pelancong Muslim yang semakin berkembang, sekali gus membuka peluang lebih luas bagi hotel halal di negara ini.

- Pelancong Muslim Antarabangsa sebagai Pasaran Utama

Singapura menikmati kedudukan strategik sebagai hab pelancongan antarabangsa, menarik pelancong dari pelbagai negara, termasuk dari Timur Tengah, Indonesia, dan Malaysia yang memiliki populasi Muslim yang besar. Pelancong dari negara-negara ini sering mencari perkhidmatan hospitaliti patuh syariah, seperti makanan halal dan kemudahan ibadah di hotel (Henderson, 2016). Dengan peningkatan perbelanjaan oleh pelancong Muslim antarabangsa, Singapura berpotensi menarik lebih ramai pelancong Muslim sekiranya hotel-hotel terus menawarkan perkhidmatan halal.

- Peluang di Sektor Perniagaan dan Acara Halal

Selain pelancongan, Singapura juga berpotensi sebagai pusat bagi sektor perniagaan dan acara halal. Dengan pelbagai persidangan antarabangsa dan pameran halal seperti Halal in Travel dan World Halal Conference yang diadakan di Singapura, ini membuka peluang bagi hotel halal untuk menjadi hos bagi acara-acara yang berkaitan dengan industri halal. Ini tidak hanya meningkatkan pendedahan hotel-hotel kepada pelancong perniagaan Muslim, tetapi juga menyokong pertumbuhan industri hospitaliti halal di negara ini (Shafaei & Mohamed, 2015).

- Pensijilan Halal yang Diiktiraf dan Dipercayai

Majlis Ugama Islam Singapura (MUIS) telah mewujudkan sistem pensijilan halal yang diiktiraf secara meluas, memberikan keyakinan kepada pelancong Muslim mengenai pematuhan syariah. Hotel-hotel yang memperoleh pensijilan halal MUIS mampu menarik lebih ramai pelancong Muslim kerana mereka yakin bahawa perkhidmatan yang ditawarkan benar-benar mematuhi piawaian Islam. Di samping itu, pensijilan ini juga meningkatkan kredibiliti hotel di peringkat antarabangsa, menarik perhatian pelancong Muslim dari pelbagai negara (Razalli et al., 2012).

- Inovasi Digital dalam Menarik Pelancong Muslim

Singapura, yang terkenal dengan inovasi teknologi, boleh memanfaatkan kemajuan dalam teknologi digital untuk menarik lebih ramai pelancong Muslim. Penggunaan aplikasi mudah alih yang menyediakan panduan mengenai hotel halal, restoran halal, dan kemudahan ibadah boleh membantu meningkatkan pengalaman pelancong Muslim (Battour & Ismail, 2016). Selain itu, hotel-hotel halal boleh menggunakan platform digital untuk memasarkan perkhidmatan mereka dengan lebih berkesan kepada segmen pasaran Muslim yang semakin bergantung kepada teknologi dalam perancangan perjalanan mereka.

5. KESIMPULAN

Industri hotel halal di Malaysia dan Singapura menunjukkan potensi yang signifikan dalam memenuhi permintaan pelancong Muslim, tetapi kedua-dua negara menghadapi cabaran yang berbeza dalam mengembangkan sektor ini. Malaysia, sebagai negara dengan majoriti Muslim, mempunyai asas yang kukuh dalam menyediakan perkhidmatan hotel halal, diperkukuhkan dengan sokongan kerajaan dan pensijilan halal yang diiktiraf secara global. Namun, cabaran seperti kekurangan kesedaran dalam kalangan pengendali hotel dan proses pensijilan yang kompleks memerlukan perhatian (Henderson, 2016; Razalli, Abdullah, & Yusoff, 2012).

Di Singapura, walaupun populasi Muslim adalah minoriti, terdapat potensi besar untuk mengembangkan industri hotel halal melalui sokongan kerajaan, promosi pelancongan halal, dan penekanan pada inovasi teknologi. Singapura perlu menangani cabaran seperti ruang terhad dan persepsi pelancong bukan Muslim terhadap hotel halal untuk meningkatkan daya tarikannya sebagai destinasi hospitaliti halal (Battour & Ismail, 2016; Singapore Tourism Board, 2021).

Kedua-dua negara ini mempunyai peluang untuk berkembang dalam industri hotel halal dengan pendekatan yang disesuaikan dengan konteks tempatan mereka. Malaysia boleh terus memanfaatkan kekuatan pensijilan halal dan permintaan domestik, sementara Singapura boleh memperluas usaha pemasaran dan inovasi untuk menarik lebih banyak pelancong Muslim. Usaha berterusan dalam meningkatkan kesedaran, memudahkan proses pensijilan, dan memanfaatkan teknologi akan menjadi kunci kejayaan dalam memajukan industri hotel halal di kedua-dua negara (Shafaei & Mohamed, 2015; Thomson Reuters, 2020).

PENGHARGAAN

Saya ingin mengucapkan terima kasih yang tidak terhingga kepada semua pihak yang telah memberi sokongan dan bantuan sepanjang proses penyediaan kajian ini. Terima kasih kepada penyelia saya, Dr. Rafidah Mohd Azli dan Dr. Nursafra Mohd Zhaffar, yang telah memberikan panduan, bimbingan, dan nasihat yang berharga. Saya juga ingin merakamkan penghargaan kepada semua responden yang telah meluangkan masa untuk berkongsi maklumat dan pandangan mereka, yang sangat membantu dalam pengumpulan data kajian ini.

Setinggi-tinggi penghargaan juga saya tujukan kepada keluarga dan rakan-rakan saya yang telah memberi dorongan dan sokongan moral. Tidak dilupakan, saya ingin mengucapkan terima kasih kepada UiTM Kampus Kuala Pilah Cawangan Negeri Sembilan kerana menyediakan sumber dan kemudahan yang diperlukan untuk menjalankan kajian ini.

Sekali lagi, terima kasih kepada semua yang terlibat dalam menjayakan kajian ini. Tanpa sokongan dan bantuan anda semua, kajian ini tidak mungkin dapat diselesaikan.

RUJUKAN

Battour, M., & Ismail, M. N. (2016). Halal tourism: Concepts, practises, challenges and future. *Tourism Management Perspectives*, 19, 150-154.

- Henderson, J. C. (2016). Halal food, certification and halal tourism: Insights from Malaysia and Singapore. *Tourism Management Perspectives*, 19, 160-164.
- JAKIM. (2020). Halal Certification Malaysia. Jabatan Kemajuan Islam Malaysia.
- Razalli, M. R., Abdullah, S., & Yusoff, R. Z. (2012). Importance of halal tourism: A preliminary study of Malaysian travelers to Japan. *World Applied Sciences Journal*, 17(special issue), 83-87.
- Shafaei, F., & Mohamed, B. (2015). Malaysia's branding as an Islamic tourism hub: An assessment. *Journal of Islamic Marketing*, 6(3), 446-465.
- Singapore Tourism Board. (2021). Muslim visitor guide. Singapore Tourism Board.
- Thomson Reuters. (2019). State of the global Islamic economy report 2018/19. Thomson Reuters.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Gough, D., Oliver, S., & Thomas, J. (2017). An introduction to systematic reviews. Sage Publications.
- Hart, C. (1998). *Doing a literature review: Releasing the social science research imagination*. Sage Publications.
- Mays, N., & Pope, C. (1995). Qualitative research: Rigour and qualitative research. *BMJ*, 311(6997), 109-112.
- Petticrew, M., & Roberts, H. (2006). *Systematic reviews in the social sciences: A practical guide*. Blackwell Publishing.